Teknologjia

Teknologjia është një koncept i gjerë që merret me aplikimin e njohurive për veglat dhe profesionet, në funksion të kontrollimit dhe përshtatjes së rrethanave në ambientin jetësor në përputhje me nevojat e tij. Një definicion i saktë për termin "Teknologji", sidoqoftë, nuk ekziston; "teknologjia" mund t'i referohet objekteve materiale që përdoren nga njeriu, siç janë makinat, harduerët ose enët, por mund të përfshijë edhe tema më të gjëra, përfshirë sistemet, metodat e organizimit, dhe teknikat. Ky term mund të aplikohet në përgjithësi ose në kategori specifike si p.sh: "teknologjia e konstruktimit", "teknologjia mjekësore", ose "teknologjinë e përkryer" (state-of-the-art).

Një turbinë me avull. Shumica e energjisë elektrike prodhohet nga termocentralet me turbina si këto. Konsumi i energjisë elektrike dhe standardet e jetës janë të lidhur ngushtë [1]. Elektrifikimi është votuar si arritja më e rëndësishme inxhinierike e shekullit 20 [2].

Aplikimi i teknologjisë nga njerëzimi filloi me shndërrimin e resurseve natyrale në vegla të thjeshta. Zbulimi i aftësisë të kontrollimit të zjarrit rriti burimet e ushqimit dhe zbulimi i rrotës ndihmoi njerëzit të udhëtonin dhe të kontrollonin ambientin e tyre. Zhvillimet e fundit të teknologjisë, përfshirë "shtypin", telefonin, dhe Internetin, kanë zvogëluar barrierat fizike të komunikimit dhe kanë lejuar njerëzit të komunikojnë në shkallë globale. Sidoqoftë, teknologjia nuk është përdorur vetëm për qëllime paqësore; zhvillimi i armëve me fuqi shkatërruese gjithmonë më të lartë ka ecur përgjatë historisë, nga armët më të thjeshta primitive në armët nukleare.

Teknologjia ka ndikuar shoqërinë në mënyra të ndryshme. Në shumë shoqëri, teknologjia ka ndihmuar në zhvillimin e ekonomisë (përfshirë ekonominë globale të ditëve të sotme) dhe ka lejuar rritjen e klasës shoqërore të lirë (në aspektin e kohës dhe punës). Shumë procese teknologjike lirojnë produkte të padëshirueshme, të njohura si ndotje, dhe zbrazin resurset natyrore, në dëm të Tokës dhe Natyrës. Implementimet e ndryshme të teknologjisë ndikojnë në vlerat e shoqërisë dhe një teknologji e re shpesh shtron pyetje të reja etike. Shembujt përfshijnë rritjen e nocionit "efikasitet" në terme të produktivitetit njerëzor, një term që fillimisht ishte aplikuar vetëm për makinat, dhe sfidat e normave tradicionale.

Debate filozofike janë ngritur nga përdorimi i teknologjisë në shoqëri, me mosmarrëveshje në çështjen "a i ndihmon teknologjia gjendjes së njeriut apo e përkeqëson atë?". Neo-Ludizmi, anarko-primitivizmi, dhe lëvizje të ngjajshme kritikojnë përhapjen e teknologjisë në botën moderne, duke pretenduar se e dëmton ambientin dhe njerëzit; propozuesit e ideologjive si transhumanizmi dhe tekno-progresivizmi e shohin përparimin teknologjik si të dobishëm për njerëzimin dhe gjendjen e njerut. Në fakt, deri vonë është menduar se zhvillimi i teknologjisë ishte i mundër vetëm për qeniet njerëzore, por studimet e reja tregojnë se primatët e tjerë dhe disa delfinë kanë zhvilluar vegla të thjeshta dhe kanë mësuar t'ia bartin ato gjeneratave të tjera.

Përmbajtja

Definimi dhe përdorimi

Përhapja e letrës dhe shtypja në Perëndim, shebulli i ilustruar nga makina e shtypit, bëri të mundur që shkencëtarët dhe politikanët të komunikojnë idetë e tyre me lehtësi, duke çuar në Epokën e Iluminizmit]; një shembull i teknologjisë si forcë kulturore.

Përdorimi i termit "teknologji" ka ndryshuar në mënyrë të konsiderueshme gjatë 200 viteve të fundit. Para shekullit të 20, termi ishte i pazakontë në gjuhën angleze, dhe zakonisht është referuar për përshkrimin apo studimin e arteve teknike(ose aftësive teknike) [3]. Termi shpesh ishte i lidhur me arsimin teknik, si në Instituti i Teknologjisë Massachutsetts (chartered in 1861).[4]

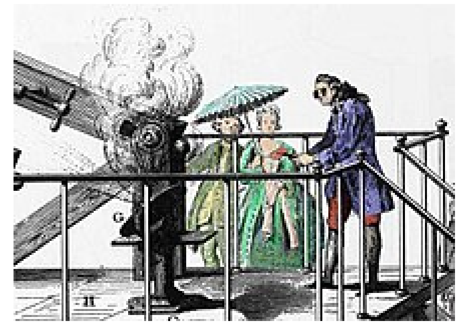
Termi "teknologji" u rrit në rëndësi në shekullin e 20 në lidhje me Revolucionin e Dytë Industrial. Kuptimi i termit ndryshoi në fillim të shekullit 20, kur shkencëtarët e shoqërisë amerikane, duke filluar me Thorstein Veblen, i cili përktheu idetë nga koncepti gjerman i fjalës *Technik* në *technology*. Në gjermanisht dhe gjuhët e tjera evropiane, një dallim ekziston midis *Technik* dhe *technologie* që mungon në gjuhën angleze, e cila zakonisht përkthehen dy termat si "teknologji". Në vitet 1930, "teknologjia" është përmendur jo vetëm në studimin e arteve industriale, por në vetë artet industriale [5].

Në vitin 1937, sociologu amerikan Read Bain shkruante se "teknologjia përfshin të gjitha mjetet, makina, enë kuzhine, armë, instrumente, banim, veshje, komunikimi dhe transportimi i pajisjeve dhe aftësitë me të cilat ne prodhojnë dhe përdorin ato" [6]. Përkufizimi Bain mbetet i zakonshme ndërmjet studiuesve sot, veçanërisht shkencëtarëve të shkencave sociale. Por po aq i spikatur është përcaktimi i teknologjisë si shkencë e aplikuar, sidomos në mesin e shkencëtarëve dhe inxhinierëve, edhe pse shumica e shkencëtarëve socialë që studiojnë teknologjinë mohojnë këtë përkufizim [7]. Kohët e fundit, studiuesit kanë huazuar nga filozofët evropian "teknikën", për të zgjeruar kuptimin e teknologjisë në forma të ndryshme.

Fjalorë dhe studiuesit kanë ofruar një shumëllojshmëri përkufizimesh. Fjalori Merriam-Webster ofron një përkufizim të termit: "zbatimi praktik i njohurive sidomos në një fushë të caktuar" dhe "një aftësi e fituar nga zbatimin praktik i njohurive" [8]. Ursula Franklin, në ligjëratën "Real World of Technology" eë vitit 1989, dha një tjetër përkufizim të konceptit; ajo është "praktika, mënyra se si ne i bëjmë gjërat këtu" [9]. Termi është përdorur shpesh për të nënkuptuar një fushë specifike të teknologjisë, ose për t'iu referuar teknologjisë së lartë ose thjesht elektronikës të konsumit, sesa teknologjia si një tërësi [10].

Shkencë, inxhinieri dhe teknologji

Dallimi mes shkencës, inxhinierisë dhe teknologjisë nuk është gjithmonë i qartë. Shkenca është hulumtimi i arsyetuar apo studimi i fenomeneve natyrore, që synon zbulimin e parimeve afat-gjata midis elementeve të botës së dukurive duke përdorur teknika formale të tilla si metoda shkencore [11]. Teknologjitë nuk janë zakonisht produktet ekskluzive të shkencës, sepse ata duhet të plotësojnë kërkesat të tilla si shërbimi, përdorueshmëria dhe siguria.

Antoine Lavoisier duke kryer një eksperiment me djegien e krijuar nga drita e përforcuar e diellit

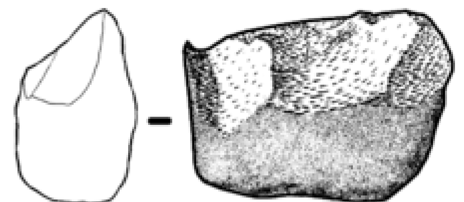
Inxhinieria është një proces me qëllim të orientuar për të projektuar dhe të bëj që mjetet dhe sistemet të përdorin fenomenet natyrore për qëllime praktike të njeriut, shpesh (jo gjithmon) duke përdorur rezultatet dhe teknikat nga shkenca. Zhvillimi i teknologjisë mund të përdorë shumë fusha të njohurive, duke përfshirë shkencore, inxhinierike, matematikore, gjuhësore dhe njohuri historike, që të arritur ndonjë rezultat praktik.

Teknologjia është shpesh një pasojë e shkencës dhe inxhinierisë - edhe pse teknologji si një aktivitet njerëzor paraprin të dy fushat. Për shembull, shkenca mund të studiojë rrjedhën e elektroneve në përçuesin elektrik, duke përdorur mjetet që tashmë ekzistojnë dhe njohuritë. Kjo njohuri e sapo-zbuluar pastaj mund të përdoret nga inxhinierët për të krijuar mjete të reja dhe makina, të tilla si gjysmëpërçuesi, kompjuterët, dhe forma të tjera të teknologjisë së përparuar. Në këtë kuptim, edhe shkencëtarët dhe inxhinierët mund të konsiderohen si teknologë; tre fushat janë konsideruar shpesh si një për qëllime të hulumtimit dhe referencës [12].

Historia

Paleolitike (2,5 milion - 10.000 pes)

Përdorimi i mjeteve nga njerëzit e hershëm ka qenë pjesërisht një proces i zbulimit dhe të evolucionit. Njerëzit e hershëm u zhvilluan nga një specie foragjere hominide që ishin tashmë me dy këmbë [13], me një masë të trurit afërsisht sa një e treta e njerëzve modern [14]. Përdorimi i veglave mbeti relativisht i pandryshuar për shumicën e historisë të njerëzve të hershëm.

Një hanxhar primitiv.

Përafërsisht 50,000 vjet më parë, u shfaq përdorimi i mjeteve dhe një grupi kompleks të sjelleve, që mendohet nga shumë arkeologë se kjo lidhet me shfaqjen e gjuhës moderne [15].

====Veglat e gurit====:

Zjarri

Veshje dhe streha

Njerezit me ndryshimin e kohes kane ndryshuar edhe menyren e ete jetuarit e te te veshurit.

Neoliti përmes antikitetit klasik (10,000 pes - 300 es)

Veglat e metalit

Energjia dhe transporti

Mesjeta dhe historia moderne (300 es - prezent)

Filozofia

Referimet

1. ^ Committee on Electricity in Economic Growth Energy Engineering Board Commission on Engineering and Technical Systems National Research Council (1986). *Electricity in Economic Growth* (http://www.nap.edu/catalog.php?record_id=900). Washington, DC: National Academy Press. ff. 16, 40. ISBN 0-309-03677-1<Available as free .pdf download> Mungon ose është bosh parametri `|language=` (Ndihmë!)
2. ^ Constable, George; Somerville, Bob (2003). *A Century of Innovation: Twenty Engineering Achievements That Transformed Our Lives* (http://www.greatachievements.org/?id=2988). Washington, DC: Joseph Henry Press. ISBN 0-309-08908-5. Mungon ose është bosh parametri `|language=` (Ndihmë!)
3. ^ For ex., George Crabb, *Universal Technological Dictionary, or Familiar Explanation of the Terms Used in All Arts and Sciences, Containing Definitions Drawn From the Original Writers* (https://archive.org/stream/universaltechno01crabgoog#page/n525), (London: Baldwin, Cradock and Joy, 1823), s.v. "technology."
4. ^ Julius Adams Stratton and Loretta H. Mannix, Mind and Hand: The Birth of MIT (Cambridge: MIT Press, 2005), 190-92. ISBN 0262195240.
5. ^ Eric Schatzberg, "*Technik* Comes to America: Changing Meanings of *Technology* Before 1930," (http://muse.jhu.edu/journals/technology_and_culture/v047/47.3schatzberg.html) *Technology and Culture* 47 (July 2006): 486-512.
6. ^ Read Bain, "Technology and State Government," (http://www.jstor.org/stable/2084365) American Sociological Review 2 (December 1937): 860.
7. ^ Donald A. MacKenzie and Judy Wajcman, "Introductory Essay" in *The Social Shaping of Technology*, 2nd ed. (Buckingham, England : Open University Press, 1999) ISBN 0-335-19913-5.
8. ^ "Definition of technology" (http://mw1.merriam-webster.com/dictionary/technology). Merriam-Webster. Marrë më 16 shkurt 2007. Mungon ose është bosh parametri `|language=` (Ndihmë!)
9. ^ Franklin, Ursula. "Real World of Technology" (http://www.anansi.ca/titles.cfm?series_id=4&pub_id=58). House of Anansi Press. Marrë më 13 shkurt 2007. Mungon ose është bosh parametri `|language=` (Ndihmë!)

10. ^ "Technology news" (http://news.bbc.co.uk/1/hi/technology/default.stm). BBC News. Marrë më 17 shkurt 2006. Mungon ose është bosh parametri |language= (Ndihmë!)
11. ^ "Science" (http://dictionary.reference.com/browse/science). Dictionary.com. Marrë më 17 shkurt 2007. Mungon ose është bosh parametri |language= (Ndihmë!)
12. ^ "Intute: Science, Engineering and Technology" (http://www.intute.ac.uk/sciences/). Intute. Marrë më 17 shkurt 2007. Mungon ose është bosh parametri |language= (Ndihmë!)
13. ^ "Mother of man – 3.2 million years ago" (http://www.bbc.co.uk/sn/prehistoric_life/human/human_evolution/mother_of_man1.shtml). BBC. Marrë më 17 maj 2008. Mungon ose është bosh parametri |language= (Ndihmë!)
14. ^ "Human Evolution" (https://web.archive.org/web/20080423204038/http://www.history.com/encyclopedia.do?articleId=212317). History channel. Arkivuar nga origjinali origjinali (http://www.history.com/encyclopedia.do?articleId=212317) më 23 prill 2008. Marrë më 17 maj 2008. Mungon ose është bosh parametri |language= (Ndihmë!)
15. ^ Wade, Nicholas (15 korrik 2003). "Early Voices: The Leap to Language" (http://query.nytimes.com/gst/fullpage.html?res=9503E0DF173CF936A25754C0A9659C8B63&sec=health&spon=&pagewanted=1). *The New York Times*. Marrë më 17 maj 2008. Mungon ose është bosh parametri |language= (Ndihmë!)

Shiko edhe

Portal:Teknologji

Lidhje të jashtme

- Stampa:En Qendra Kombëtare për Teknologjinë e Përshtatshme (http://www.ncat.org/).
- Stampa:En Teknologjia në "Kanalin Zbulues" (https://web.archive.org/web/20070406124751/http://www.tudiscovery.com/guia_tecnologia/index.shtml).
- Stampa:Sq Portal që flitet rreth teknologjisë (http://www.rrjeta.net).
- Stampa:Sq Lajme nga Teknologjia. (http://www.techsot.al)
- Stampa:En Tech news (https://web.archive.org/web/20190209173648/https://www.dancongnghe.vn/)

sh · d · r (https://sq.wikipedia.org/w/index.php?title=Stampa:Teknologjia&action=edit) **Teknologjia**

Shkencat e aplikuara	Arkeologjia · Inteligjenca artificiale · Inxhinieria keramike · Shkenca kompjuterike · Elektronika · Energjia · Ruajtja e Energjisë · Fizika inxhinierike · Shkenca Inxhinierike e Ambientit · Teknologjia e ambientit · Shkenca e Peshkimit · Shkencat e Materialit · Mikroteknologjia · Nanoteknologjia · Teknologjia Nukleare · Inxhinieria Optike · Fizika e Grimcave · Zoografia
Informacioni	Teknologjia e Komunikimit · Grafika · Teknologjia Informative · Muzika · Njohja e Zërit · Teknologjia Vizuale · Sistematika · Informatika
Industria	Konstruktimi · Inxhinieria e Financave · Industria e Peshkimit · Teknologjia Industriale · Prodhimtaria · Makineri · Minimi · Informatika e Biznesit
Ushtria	Municioni · Bombat · Inxhinieria e Luftimit · Teknologjia Ushtarake · Teknologjia dhe Pajisjet ushtarake · Inxhinieria e Marinës
Shtëpiake	Teknologjia Edukative · Aplikimet Domestike · Teknologjia Shtëpiake ·

	Teknologjia Ushqimore
Inxhinieria	Inxhineria e hapësirës ajrore · Agrikultura · Arkitekturore · Audio Inxhinieria · Inxhinieria Automobilistike · Biologjike · Biokimia · Biomjekësia · Bioteknologjia · Transmetimit · Ndërtimtaria · Keramike · Kimike · Civile · Kompjuterike · Konstruktimi · Kontrolli · Kryogjenika · Elektrike · Elektronike · Teknologjia e Inxhinierisë · Enterprise · Ambienti · Ushqimore · Gjenetike · Hidraulika · Industriale · Materiale · Mekanike · Mekantronike · Metalurgjike · Minimi · Marina · Rrjeti · Nukleare · Oqeani · Ontologjia · Optike · Petrolit · Radio Frekuenca · Softuerike · Strukturore · Sistemet · Teknik · Tekstili · Indet · Transportit · Trafiku
Shëndetësia	Inxhinieria Biomjekësore · Bioinformatika · Bioteknologjia · Keminformatika · Inxhinieria e Mbrojtjes ndaj Zjarrit · Shëndetësia teknologjitë · Teknologjia Mjekësore · Nutricioni · Fermaceutika · Inxhinieria e Sigurisë · Inxhinieria Sanitare
Transporti	Aerohapësira · Inxhinieria e Aerohapësirës · Inxhinieria Automobilistike · Inxhinieria e Marinës · Automjetet Motorike · Teknologjia e Hapësirës